

Mazhar Osman'dan seçmeler

Prof. Dr. Sefa Saygılı

1956 yılında İskenderun'da doğdu. İlk, orta ve lise öğrenimini bu şehirde tamamladıktan sonra 1980 yılında İstanbul Tıp Fakültesi'ni bitirdi. Aynı fakültede psikiyatri eğitimini tamamladı. 1985'de Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi'nde göreve başladı. 1992 yılında Vakıf Gureba Eğitim ve Araştırma Hastanesi'ne psikiyatri klinik şefi oldu. Şu an Kırklareli Üniversitesi'nde öğretim üyesidir. 24 yıldır Yeşilay Genel Başkan Yardımcılığı görevinde bulunan Saygılı, 1996'dan beri Adli Tıp Kurumu'nda ikinci görevlidir. Çok sayıda popüler kitabı vardır. Milat Gazetesi'nde köşe yazarı olan Saygılı, evlidir ve iki çocuk babasıdır.

Ülkemizde modern anlamda ilk ruh sağlığı hastanesini kuran Ord. Prof. Dr. Mazhar Osman, özlü sözleri ile de talebelerinin ve hastalarının takdirini kazanmış bir isimdir. Onun akıllarda yer etmiş sözlerinden bazıları, bugün de ufkumuzu açan sözler olarak anılmaya devam ediyor.

Akıl hastanesi

“Beşeriyetin yükselmesi akıl ilemdir. Akıl sahibi olan, akıl hastalarına hürmet etmeyi bilmelidir. Mademki dimağ en vacib-i ihtiram bir uzuvdur. Medeniye-tin teâlîsi (gelişmesi) nisbetinde artan dimağ hastalarına o derece müstesna bir îtinâ lâzımdır. Husûsiyle insanın en büyük medâr-ı imtiyâzı olan akıldan mahrum olanlar, muhtaç-ı hürmet ve merhamettir.”

Deliler

“Ben delilerden korkmam, akıllı geçi- nenlerden korkarım. Delileri hürmetle selâmlarım. Zîrâ onlar velînîmetimizdir.”

Freud ve psikanaliz

“Psikanaliz de böyle... Freud'un, Yung'un, Adler'in tatbik ettiği usullerle söylenen sözleri, duraklamaları, rüyaları inceliyoruz ve en sonunda libido dediğimiz sevgi arzusunu buluyoruz ve ona yükletiyoruz. Bizce bu bulunan şeyler hastaya ait değildir. Psikanalizi yapan ne duyuyor, ne düşünüyorsa hastasında onu buluyor. Psikanaliz usulü 20-30 senedir bize neler öğretmedi, neler söyletmedi. Akla

gelmeyen şeyler fennin başına geldi. Kim derdi ki eski zaman itikatları, bugünkü fennin temelini teşkil edecek. Eskiden kim delirirse sevdadan derlerdi. Bugün de söylediğimiz ondan başka bir şey değil. Freud mektebine göre bütün akıl hastalıklarının temeli tenasülî travmadır. Psikanalizle amnezide, paranoyada şizofrenide, siklofrenide bulunan şeyler hastaya ve hekime göre değişiyor. Vele ki bunlar psikanalizle meydana çıksın. Bizce ne değeri var? Ne hastalığın âkîbetine, ne de tedâvisine tesir etmez. Dînî terbiye almış bir deliyle hiçbir şeye inanmayan bir delinin hezeyanları birbirine benzemez. Aynı hastalık olduğu halde, biri sofuluktan, evliyalıktan bahsederek, öteki terbiyesizce küfürler savurur. Allah'a, Peygambere söver. Tıpkı bunun gibi. Psikanaliz içimizdekileri meydana çıkarsa bile neye yarar? Bunu meydana çıkarmakla hasta iyileşir mi? Bir ruh hekimi çok akıllı olmalı. Karşısındakinin duygu ve düşüncesiyle yaşayabilmeli. Lâkin kendi gözlüğü ile değil, tarafsız bir inceleyen gibi araştırmalı, kendi kendine telkin yapmamalı, yalancı bir muhâkeme yürütmemeli.”

İçki

“Şuurun parlaklığını en ziyâde bozan zehirlerdir. İçkiyi deste başı sayarız, çünkü halkın arasında en ziyâde tanınan içkidir, ötekiler hükümetçe yasaktır. Sarhoşlarda dış vakalar bozuk olarak duygu âletlerine gelir. Alıştığı en sâde düşünceler ve işler bile bozulur, adamakıllı yürüyemez, sağa sola bocalar, ikide bir yere kapanır, evini bulamaz, kapının deliğine bir türlü anahtarı sokamaz, soyunamaz, dürtüştür

yatağına giremez, yeni intibalar alarak fikri savaşımayı beceremez, sarhoşluğu zamana ait hatıraları ya pek sathidir, ya büsbütün sönmüş...”

Bıyık ve sakal

“Erkeklerde asıl ve müspet olan sakaldır. Bıyık ve sakal erkeğin en tabîî ve güzel ziynetidir. Hâlbuki şimdiki kadınların hiçbirini sakallı erkeği sevmeyiz.”

Kadın ve sigara

“20-30 sene evvel bir kadının sigara içmesi, sakız çiğnemesi kadar zerâfetsizlik, antifeş olabileceği hatıra gelmezdi. Hâlbuki bugünün hanımları paketleri koynunda, parmakları sigara isisi ile sararmış, ağızları pis pis tütün kokusu ile karışık sakız çiğnemekle zerâfet gösterdiklerini sanıyor ve birçok erkekler de bu çirkin moda tahammül değil, âdeta teşvikkâr ve taraftar oluyor.”

Yeşilay ve içki alışkanlığı

“Hilâl-i ahdar (Yeşilay) kudsi bir cemiyettir. Beşerin saadetini teminden başka bir emel beslemez. İnsanları alkol ibtilâsından kurtarmakla daha pek çok mes'ud edeceğine kaanîdir. Beşeriyetin felâket ve idbârına en büyük âmillerden biri olmak üzere içkiyi tanıır. Emindir ki, içki insanı alçaltmış, dimağının asâletini bozmuş, vücudunu tereddide uğratmış, neslini çürütmüştür. Bedeninin her zerresine düşman olan bu zehrin beşere yegâne kıymet veren mevhibe-i fitratın ve zekânın katili olduğunu hiç hatırdan

“Psikanaliz içimizdekileri meydana çıkarsa bile neye yarar? Bunu meydana çıkarmakla hasta iyileşir mi? Bir ruh hekimi çok akıllı olmalı. Karşısındakinin duygu ve düşüncesiyle yaşayabilmeli. Lâkin kendi gözlüğü ile değil, tarafsız bir inceleyen gibi araştırmalı, kendi kendine telkin yapmamalı, yalancı bir muhâkeme yürütmemeli.”

çıkarmaz. Bir kadeh içkinin içinde servetleri mahveden, hânümanları söndüren, akılları kaçırın bir ifrit görür.”

“Hilal-i Ahdar’ı seviniz, ona yardım ediniz. Cemiyet sizden yalnız bir şey istiyor: İçki düşmanı olunuz!”

Kötü alışkanlıklar

“Sözde keyf arttıran, hakikatte sağlığı kemiren sinsi zehirleri, tütünü, alkolü, azdırıcı ve uyuşturucu alkaloidleri can düşmanı biliniz, vebâdan sakınır gibi onlardan korununuz.”

Sağlıklı olmak için

“Sağ yaşamak isteyenler ölçülü beslenmek, cinsel güdülerini de, dengeli aileler kurarak ayarlamak zorundadırlar. Hırs ve heyecan kamçılaman romanlardan, zararlı sinema ve tiyatrolardan, hele sapık eğilimli yakınlıklardan sakınınız.”

Menfaatperestlik

“Ben menfaatperest olsa idim bu kadar mütehassis yetiştirmez, onları evlât gibi kollarından tutarak yükseltmezdim. Ben de rakip yetişecekler diye birer tekme vururdum. İstanbul Seririyatı Mecmuam bile idealistin eseri değil midir? Çıktı çıkalkı bol para verdim. Hesabı meydandadır. Ondan sonra memleketin en kodaman hekimlerini kendime düşman ettim. Memleketimde tıbbi gazete bulunsun diye yaptığım bu deliliğin cezasını hem kesemden hem sırtımdan çekiyorum.”

“Günahkâr kalpli, habis tasavvurlu değilim, yükselişimizi kâfi görmekten başka günahım yoktur.”

Ord. Prof. Dr. Mazhar Osman

Türkiye’de ilk modern ruh sağlığı hastanesini kuran ruh ve sinir hastalıkları uzmanı Ord. Prof. Dr. Mazhar Osman, (d. 1884, Sofulu - ö. 31 Ağustos 1951, İstanbul), 1904 yılında Askeri Tıbbiye okulunu, yüzbaşı rütbesiyle bitirerek doktor oldu. Gülhane Askeri Hastanesi Akliye Servisinde öğretmen yardımcılığına başlayan Mazhar Osman, 1908 yılında Berlin ve Münih’e giderek nöroloji ve psikoloji dallarında uzmanlık eğitimi aldı. Tekrar Gülhane’ye dönen Osman, 1914’te Haseki’deki Akıl Hastalıkları Müşahedehanesinin başhekimini ve müdürü oldu.

Daha sonra Haydarpaşa Askeri Hastanesi akliye ve asabiye mütehassıslığına getirildi. Mazhar Osman, Bakırköy’de bulunan ve terk edilmiş bir kışla olan Reşadiye Kışlası’nın bulunduğu araziye devletten talep etti. Dönemin cumhurbaşkanı Mustafa Kemal Atatürk, başbakanı İsmet İnönü ve içişleri bakanı Refik Saydam’ın onayı ile 1924 yılında başlayan süreç, 15 Haziran 1927 tarihinde Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi’nin kurulmasıyla tamamlandı. Mazhar Osman, hastanede uzun süre başhekimlik görevinde bulundu. 1933’te İstanbul Üniversitesi Psikiyatri Kliniği’ne Ordinaryüs Profesör olarak atandı. 1941’de başhekimlik görevini bıraktı ve emekliye ayrıldığı 1951’e kadar öğretim üyesi olarak çalışmalarını sürdürdü.

Türk Nöropsikiyatri Cemiyeti’nin yanı sıra İçki ile Mücadele Cemiyeti gibi sağlık derneklerinin kurucusu olan Osman, Sinir Hastalıkları (1935-1936, 2 cilt), Keyif Veren Zehirler (1934) gibi çeşitli mesleki eserler yazdı. Hamburg Akıl Hastalıkları Derneği, Fransız Nöroloji Derneği, New York Nöroloji Akademisi gibi yurtdışı sağlık kuruluşlarının onur üyeliklerine seçildi. Türkiye’de ilk kez seroloji, nöropatoloji, deneysel psikoloji laboratuvarları oluşturulmasında önemli rol oynadı. 1951 yılında vefat eden Osman’ın kabri Zincirlikuyu Mezarlığı’ndadır.

Vazifemiz

“Evet efendilerim. Meydana getirdiğimiz HİÇ’den pek az fazla bir şeydir. Fakat bunun başarılabilmesi için ne yılmaz mücadeleye, ne fütura tahammül etmez bir sebata muhtaçdır. Biz bu batnın evlâtları takdir ederiz. Bütün acimizle çorak bir zeminde medeniyet abideleri kurmaya kalktık. Yürü diyen yoktu. Varsa bile alâkasızca bir temenni idi. Diğer taraftan yürümemize engel bizden pek

çok kuvvetli bitmez tükenmez hainler vardı. Azmimiz birini kırıkça önüne daha müthiş çıkıyordu. Bu kadar kuvvet sarfı ile rüzgâra karşı yürüye yürüye bir iki adım ilerlememizi biz muvaffakiyet sayıyoruz. Belki eslâf, semere-i sayimize bakarak gülecek yahut çektiğimiz müşküllerden bihaber bizi tembellik ile itham edecekler. Fakat tarihin haksızlığına maruz kalan sade biz değiliz. Yine fütursuzca vazifemizi yapmaya çalışalım.”